

Дзітмары і Мастацтва

ПРАЛЕТАРЫ УСІХ КРАІН, ЯДНАЮЦЬСЯ!

Год выдання 37-ы
№ 14 (2283)
18 лютага 1969 г.
АСТОРК
Цэна 4 кап.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАУ БССР

ДЗЯУЧАТКІ, ну і прыгожыя ж вы
сёння, як ніколі, — гарэзлівай усешкай кажа Васіль Рамановіч.
— Дзякуючы за кампанію, Васіль. Толькі ты, мусіць, жартуеш, — адказваюць дзючаты, а самі тым часам углядаюцца ў люстэрка.
Дзючаты, якіх вы бачыце на здымку, — антыўныя удзельніцы мастацкай самадзейнасці Завеснага сельскага Дома культуры Смаргонскага раёна. Задумана спяваць іныя, заслужацца. А рэпертуар у іх багаты: беларускія і рускія народныя, сучасныя папулярныя песні. Дзе б іныя ні выступалі: перад землякамі — хлэбаробамі калгаса «Чырвоны партызан», альбо кмітарамі ўсёа суседняга Маладзечанскага раёна, іх канцэрты нарыстаюцца вялікім поспехам.
Завесні Дом культуры антыўна ўключыўся ва Усеаюзнаю перанічліку сельскіх клубу, прысвечаную 100-годдзю з дня нараджэння У. І. Леніна. Зараз калектыву мастацкай самадзейнасці падрыхтаваў новую праграму, у якой выступае перад выбаршчыкамі.
Праз некалькі хвілін — выхад на сцэну. Паспехаў, вам, самадзейныя артысты!
Фота У. ШКАЛАВА.

НАЗЫВАЮЦЬ ДАСТОЙНЫХ

Дзень за днём набліжае нас да выбараў у мясцовыя Саветы. Зараз у рэспубліцы важнейшы этап выбарчай кампаніі. У гарадах і вёсках праходзяць перадавыя сходы, прысвечаныя вылучэнню кандыдатаў у дэпутаты мясцовых органаў улады.
Побач з перадавымі прамысловасці і сельскай гаспадаркі, партыйнымі і савецкімі работнікамі, народ называе імёны прадстаўнікоў Беларускай культуры, літаратуры і мастацтва.
Кандыдатамі ў дэпутаты Мінскага абласнога Савета дэпутатаў праходзяць Шашкоўскай выбарчай акруга, Ступіцкага раёна выбарчы саветар па аб'яднанні Екацявінскі Панчанка, а па Чалеўскай выбарчай акрузе Салігорскага раёна — кампазітар, заслужаны дзеяч мастацтваў Іван Іванавіч Кузнячоў.
Калектыву Магілёўскай абласной бібліятэкі кандыдатам у дэпутаты Магілёўскага абласнога Савета па Машкоўскай выбарчай акрузе пісьменнік-магільчанінец, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі БССР Аляксей Пысіна.
Дружна прайшоў перадавыбарчы сход калектыву Беларускага дзяржаўнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа. Сямі кандыдатам у дэпутаты Віцебскага абласнога Савета калектыву тэатра абласнога Савета калектыву тэатра Галіну Пятроўну Марціну.
Адбыўся перадавыбарчы сход у Саюзе пісьменнікаў БССР, на якім беларускія літаратары вылучылі кандыдатам у дэпутаты Мінскага гарадскога Савета сакратара праўлення СПБ Міколу Гаўрылавіча Ткачова.
Калектыву мастацкіх майстэрняў Г. Гродна называю кандыдатам у дэпутаты Гродзенскага гарадскога Савета мэтака Івана Васільевіча Пушкова.

У МІНІСТЭРСТВЕ КУЛЬТУРЫ БССР

АДНА з форм сувязі з жывым народам, якая набывае сёння асабліва важнае значэнне, — непасрэдныя кантакты мастацкіх калектываў з прамысловымі прадпрыемствамі, будоўлямі, калгасамі і саўгасамі.
Такія кантакты ўзема на карысць. Менавіта пра гэта гаворыцца ў зваротце калектываў Мінскага ордэна Леніна трактарнага, Беларускага ордэна Працоўнага Чырвонага Сілага аўтамабільнага, Маладзечанскага станкабудавальнага заводу і калгаснага сельгасарцелі «Неман» Уздзенскага раёна да майстроў калгасу Мішчыны, які быў агулываны ў «Мінскай прадзе» 7 лютага г. г.
«Мы заклікаем вас, дзеячы культуры Мінска і Мінскай вобласці, — пішуць аўтары зваротца, — яшчэ больш умацоўваць традыцыйную сувязь паміж вамі і рабочымі, наліскамі! Давайце будзем часцей сустракацца! Мы запрашаем вас да сябе на творчыя вечары, праглядзіце творы мастацтва і літаратуры, абмеркаваныя, сустрачыце. Мы чакаем вас на заводзе, у калгасе, на будоўлях. І будзем шчыра, ад усяго душы рады кожнай новай сустрэчы. Такія сувязі літаратуры і мастацтва з народам, мы глыбока перанаканены ў гэтым, з'явіцца вялікім сапраўдным стымулам для важнага творчага ўкладу ў скарбонку Беларускай культуры, у беларускую лінгвісту».

УДЗЯЧНАСЦЬ ГЛЕДАЧОЎ

Тры дні ў Баранавічах на сцэне новага Палаца культуры выступалі артысты акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы. Іны пазнавалі жыхароў горада з «Лівоўскай арбітай» А. Макоўска.
Трагедыяй болельскіх жанароў БССР Л. Рахлінку і З. Стому, народных артыстаў рэспублікі С. Вільдэ і У. Давыдзічу, унеслі творчыя калектывы, знятыя ў гэтым спектаклі.
Не заблылі купальніцкіх праваў шэфіры аб'яднання. Іны пазнаваліся з работай народнага тэатра. Л. Рахлінка расказаў пра сваю рэжысёрскую акадэмічную работу над спектаклем «Хто сміецца апошнім» К. Крапівы.
Парады майстра Беларускай прафесійнальнай сцэны памогчы на лектыву народнага тэатра ажанілі пастаноўку спектакля «Хто сміецца апошнім», над якой цяпер працуюць самадзейныя артысты.
В. ВОЛКАУ,
рэжысёр народнага тэатра Баранавіцкага гарадскога Дома культуры.

У ЦК КПСС І САВЕЦЕ МІНІСТРАЎ СССР

ЦК КПСС і Савет Міністраў СССР паставілі ў азнаменаванне 200-годдзя з дня нараджэння вялікага рускага пісьменніка-байкаліста І. А. Крылова ізаецкі і Маскве помнік І. А. Крылова.

НАРОДЖАНЫ РЭВАЛЮЦЫЯЙ

50 гадоў Ленінградскаму акадэмічнаму драматычнаму тэатру імя М. Горькага
50 гадоў назад, 15 лютага 1919 года ў Петраградзе ўзнікла рэвалюцыя і Савецкай уладай тэатра. Ён быў названы Вялікім драматычным, а ў 1932 годзе атрымаў імя Максіма Горькага; разам з А. В. Іванавічам, М. Ф. Андрэевым, пазней Максіма Горькага і пісьменнікам стаў ля наліскаў тэатра.
Гэта быў тэатр перамогаў пралетарыату, рабочага гледача. «Горкім» народам — гэта быў відэочыніц — так вызначалі яго задачы. Савецкай драматургіі ў гэты галы яшчэ не было, і Горкі раў тэатру рамантычныя п'есы Ф. Шылера, В. Гюге. Ён п'есу: «Гледацтвам неабходна паказаць чалавечы характар, па-рэвалюцыйнаму, палітычна ўлюбёнага ў сваю ідэю». Чалавечы сумленнага дзеянні, вялікага подвигу. На сцэне сучаснага тэатра неабходны герой у шырокім, сапраўдным значэнні паняцця. Вернасць гэтага выбару пацвердзіла першым пастаноўка драмы Ф. Шылера «Дон Карлас». У гісторыі Вялікага драматычнага тэатра запісаны такі фант: матэрыялы першых гледач «Дон Карлас» кінуты ў атакі на беларусадзейную з ірыяна «Бі альбары».
Адным з першых у краіне тэатр зварнуўся да тэатру савецкай драматургіі. 1925-ым годам у акадэмію першыя напісаны па заданні тэатра драматычныя вершы В. Лаўрэнтава: 1927-ым яго ім «Разлом», прыметная палэра атрыналіга жыцця. «Любовь Яровая К. Трэнева, «Лілія» і «Клоп» У. Малюжкоўскага. «Мой друг» А. Сімава, «Пасля болю» М. Пятроўскага, «Інтэрвенцыя» Л. Славіна — лепшыя п'есы савецкай драматургіі.

МЕДАЛІ ВЕТЭРАНАМ

На здымку ў іх вось гэты высокі сівы чалавек, што зараз атрымлівае медаль. На старым фота ён у вайсковай гімназіцы, з дэманамі шпаламі на патылках. Кандат Крапіва. Яго вершы і байкі, надрукаваныя ў гады вайнавага ліхалецця, білі ворага не горш за штык і кулю.
Не адразу пазнаў я на фатаграфіі і пэра Кастуса Кірэнку ў хударлявым юнаку ў пілоты і салдацкім шынялі. Здымак быў зроблены на фронце ў цяжкім зорак першым.
Успамінаю і іншыя фатаграфіі. Малады капітан на адрытку «Вілісе» — Аляксей Зырыцкі, удзельнік абароны Масквы... Купітан Аляксей Кулакоўскі з групай афіцэраў пад Сталінградам... Алесь Савіцкі з баявымі таварышамі па партызанскім атрыдзе... Маёр Папроў прыходзіць ля зруйнавага гараіста...
Франтывая рэгія, незабытая бацька пара. І зразумела, чаму з такім хваляваннем чытаць даўня вайны вершы Кандат Крапіва і Пятрэў Бройка, Максім Тэнк і Аляксей Зырыцкі, Алесь

ДЗЯРЖАНЫ ансамбль танца БССР 17 лютага 1969 года выехаў на гастролі ў сталіцу нашай Радзімы — Маскву. Карэспандэнт Белта В. Губскі сустраўся з кіраўніком ансамбля заслужаным дзеячом мастацтваў БССР Аляксандрам Рыгоравічам Аланасенкам.
— У кэстрынню гэтага года нашаму калектыву спяваюцца дзесяць гадоў, — гаворыць ён. — За гэтыя гады з майстэрствам беларускіх танцоўраў пазнаёмлілі жыхары розных куткоў рэспублікі, краіны, а таксама аматары харэаграфіі Сірыі, Югаславіі, Літвы, ГДР, Чэхаславакіі. Цяперашняя п'еска ў Маскву — гэта справаздача перад патрабавальным і вядоным гледачом.
Пасленцы Беларускай харэаграфічнай школы выступілі з дзвюма канцэртамі ў зале Чайкоўскага і тры — на сцэне Крамлёўскага Палаца з'ездку. Акрамя таго, як заўсёды, у іх будую сустрэчы ў рабочых клубах і дамах культуры. У праграме, якая складваецца з двух аддзяленняў, — рускія і беларускія нацыянальныя танцы. Побач з вядомымі харэаграфічнымі пастаноўкамі «Левоніха», «Янка», «Кадрыля», «Мя-

СА СПРАВАЗДАЧАЙ ДА МАСКОЎСКАГА ГЛЕДАЧА

целіца», якія палобіліся ўжо гледачу, мы пакажам і новыя нумары, срод іх «Беларуская распада», дзе высокая харэаграфічная культура выканання спалучаецца з яркім фарбам нацыянальных кэсцюмаў.
Шмат працы ў падрыхтоўку праграмы ўнеслі балетмайстар народны артыст БССР С. Дрэчын, народны мастак БССР Е. Чамадураў, кампазітар Е. Грышман.
— Мы, як і ўсе прцоўныя рэспублікі, — гаворыць у заключэнне А. Р. Аланасенка, — прытэмаваў дэстоіна сустрэчы 100-гадовай юбілей У. І. Леніна. Якой будзе наступная праграма? Гэта п'еска, што нашы пошукі і конацы, творчыя сакрэты. Але адно магу сказаць, што галоўнай тэмай не будзе інтэрнацыянальнае дружба народаў, таў дружба свабодных людзей працы, аб якой марыў Ільіч.

ПАЗАУЧОРА ў Мінскім акруговым Доме афіцэраў вялікай групы беларускіх пісьменнікаў — удзельнікаў Айчынай вайны — былі ўручаны юбілейныя медалі «50 гадоў Узброеных Сіл СССР».

У прыціхлай зале гукаць прывітанні, вайсковыя званні, назвы франтоў. Адны з іх чытаюць на сцэну выхадзіць людзі ўжо немагдога веку. Яны хваляюцца. Для іх гэта — нібы сустрэча з уласнай маладосцю, апяленай гарачым подвигам вайны.
Я гляджу на сцэну і ўспамінаю стараы архіўныя фатаграфіі часоў Айчынай вайны. Фатаграфіі некалькіх з удзельнікаў гэтай урачыстасці.
На вядоў у іх вось гэты высокі сівы чалавек, што зараз атрымлівае медаль. На старым фота ён у вайсковай гімназіцы, з дэманамі шпаламі на патылках. Кандат Крапіва. Яго вершы і байкі, надрукаваныя ў гады вайнавага ліхалецця, білі ворага не горш за штык і кулю.
Не адразу пазнаў я на фатаграфіі і пэра Кастуса Кірэнку ў хударлявым юнаку ў пілоты і салдацкім шынялі. Здымак быў зроблены на фронце ў цяжкім зорак першым.
Успамінаю і іншыя фатаграфіі. Малады капітан на адрытку «Вілісе» — Аляксей Зырыцкі, удзельнік абароны Масквы... Купітан Аляксей Кулакоўскі з групай афіцэраў пад Сталінградам... Алесь Савіцкі з баявымі таварышамі па партызанскім атрыдзе... Маёр Папроў прыходзіць ля зруйнавага гараіста...
Франтывая рэгія, незабытая бацька пара. І зразумела, чаму з такім хваляваннем чытаць даўня вайны вершы Кандат Крапіва і Пятрэў Бройка, Максім Тэнк і Аляксей Зырыцкі, Алесь

СТАРОНІ БЕЛАРУСКАЯ ПАТЭЧНАЯ ЛЕНІНІЯНЫ

ЕДНАСЦЬ

Той далёкі зайвы студэнт дагэтуль адгукаецца болей у памяці чалавецтва.
Над прыхілай у горы зямлей несліся словы звароту ЦК РКП(б) «Да партыі. Да ўсёх працоўных»: «Ленін жыў у сэрцы кожнага сумленнага рабочага. Ленін жыў у сэрцы кожнага селяніна-бедняка. Ленін жыў срод мільянаў калапальных работу».
Перагортаеш першыя старонкі савецкай паэзіі, прысвечанай Ільічу.
Галоўнае, што вызначала яе гучанне, яе ідэйна-эмацыянальнае змест, — паучэнне неўмоўнага смутку па тым, хто быў для народа ўвасабленнем яго лепшых надзей, і перададоленне смутку, гаўнонасці народа іці ўсё далей і далей па лінскім шляху.
Несуцільным болей развітанні з самым блізім і дарагім чалавечам дыхае кожны радок тых першых старонак нашай патэчнай лінскі.
Нагадаем хвіля б незабытыя «Сняжнікі» Дзям'яна Беднага:
Шчэ мне забіць народным плач
І прыводзіць правядзіра, і жых.
І тысячы лапцэй гамані.
За Леніным што праналодзі
І шлі істужані з горні дачынікі
І гурбу мільялі не адучы.
І падлі і падлі слязіныкі
На Ленінскую буюту трыку.
(Пераклад А. Астрыны).

ПЕРШЫЯ КАНЦЭРТЫ У НОВЫМ ДОМЕ КУЛЬТУРЫ

Дзвуххвалёвым Дом культуры ўступіў у строй у вёсцы Людзяневічы Жыткавіцкага раёна. Глядацкая зала яго — на 320 месца. Есць у Доме культуры памішкінае для бібліятэкі з чытальняй, танцавальная зала, пакой для заняткаў туркоў мастацкай самадзейнасці.
У новай установе культуры адбыліся ўжо першыя канцэрты. Выступалі артысты-аматары раённага Дома культуры і эстрады ансамбль ліліпугаў Львоўскай абласной філармоніі.
У Доме культуры наладжваюцца гутары, лекцыі, даклады. Сакратар парткома саўгаса «Людзяневічы» І. Хомчанка працягвае лекцыю «Ленін аб савецкай дэмакратыі», а старшыня сельсавета Б. Алексіевіч праваў гуатару на тэму «Увабарам у мясцовыя Саветы — дастойную сустрэчу».

МЕДАЛІ ВЕТЭРАНАМ

На здымку ў іх вось гэты высокі сівы чалавек, што зараз атрымлівае медаль. На старым фота ён у вайсковай гімназіцы, з дэманамі шпаламі на патылках. Кандат Крапіва. Яго вершы і байкі, надрукаваныя ў гады вайнавага ліхалецця, білі ворага не горш за штык і кулю.
Не адразу пазнаў я на фатаграфіі і пэра Кастуса Кірэнку ў хударлявым юнаку ў пілоты і салдацкім шынялі. Здымак быў зроблены на фронце ў цяжкім зорак першым.
Успамінаю і іншыя фатаграфіі. Малады капітан на адрытку «Вілісе» — Аляксей Зырыцкі, удзельнік абароны Масквы... Купітан Аляксей Кулакоўскі з групай афіцэраў пад Сталінградам... Алесь Савіцкі з баявымі таварышамі па партызанскім атрыдзе... Маёр Папроў прыходзіць ля зруйнавага гараіста...
Франтывая рэгія, незабытая бацька пара. І зразумела, чаму з такім хваляваннем чытаць даўня вайны вершы Кандат Крапіва і Пятрэў Бройка, Максім Тэнк і Аляксей Зырыцкі, Алесь

УСЕСАЮЗНЫ АГЛЯД ПАРКАЎ

ПАРКІ І ЗІМА

І. КРЫЖЭВІЧ,
старшы інспектар Міністэрства культуры БССР.

Прыгожа зімой у Брэсцкім парку культуры і аддачынку. Асабліва прыемна побачыць тут вечарам. Прывітанне зваюць агнямі дзе вялікія каткі. Гукаць аяселая музыка, няспына кружачы карагод каякебежцы. Тут жа працуе бюро праекту, можна атрымаць не толькі канькі, а і фініска сані.
Шмат наведальнікаў у гэтыя дні і ў чытальні. Тут цёпла, светла і ўтульна. Можна прачытаць сваёны газеты, часопісы, можна паслухаць лекцыю або гуатару агітатара. Ажыўлены ў бібліядарні. Васелы смех учывае на масавай пляцоўцы. Гэта масавы парк, лаўрэат Усеаюзнага конкурсу масавікоў Лідыя Сухочыя правадзіць розныя гульні.
Надзвычай цікава праходзіць у парку спарбортывы па хвак з шайбай паміж калектывам наведальнікаў, зімовыя гульні ў вейкбол, баскетбол. Людзя каля атрычываю.
У суботу і наведваю ў парк — дні аддачынку калектываў падпріемстваў Брэста. Як правіла, у гэтыя дні наведваюць парк тымсаы працоўныя. Асабліва масавым было «Зімовае святна», прысвечанае 50-годдзю БССР і Кампартыі Беларусі.
Дзеці ў Брэсцкім парку — жадаю наведальнікаў. Кожную нядзелю бываюць дні зімовых казак, увесь час працуюць дзіцячыя атрычывы. Вельмі запамінаюцца юным брастэўчанам дзіцячыя святна «Вяселля каякуляў», на якім павіталі ўсе школьнікі горада.
Дырэктар парку Захар Сямёнавіч Місневіч здолеў аб'яднаць дружныя рабочыя калектывы. Вялікую ўвагу гэты калектывы удзяляе масавым мерапрыемствам. Восы і з'ездку, хоць на дзвэ шчы люты, рыхтуецца патэчнае тэатралізавае святна «Брэсцкая сныжніца» — святна развітанна з зімой.
Свой почырк у рабоце калектыву аб'яднанай дырэкцыі парку культуры і аддачынку Віцебска, якім кіруе

М. Серада. Для кожнага зімовага сезону тут любіць рыхтавацца грунтоўна, не паляхоўца іці на капітальныя затраты і цверда ведаюць — усё капіталаўкладанні апраўдоўваюцца. І не так у тым сэнсе, што будую мець пазны трасовы прыбытак, як у іншым — у палляшні здарова людзей, павышэнні іх працадольнасці.
У паэтыку селетнай зямлі, напрыклад, вядомае расшырылі палляшчэнне лыжныя базы «Здарова» ў мясціні парку «Мазурына», дадаліся набылі многа спартывага інвентару. Зараз вынікала каля васьмісот парку суботу і нядзелю, выдэ напаркат каля васьмісот парку лыжкаў, дзевяці фініска сані і іншыя спартывага інвентару. База «Здарова» абслугоўвае спартывага святна, спарбортывы, арганізуе кансультацыі па лыжных спорце, заняткі з пачынаючымі лыжнікамі, масавыя спарбортывы, калектывныя паходы і вылізкі.
У парку працуюць таксама шматлікія атрычывы, дзіцячы карагод, кафэ, буфеты. Тэатралізаваны святна, снежныя фестывалі, святна зямлі, дні здарова — гэта ўжо стала традыцыя ў віцебскіх парках. Вельмі цікава прайшлі селета народнае гуляння пад дэзівам «50 гадоў пад сцягам Леніна» і тэатралізавае святна «Ленін вялікі нам шлях азарты». Зараз рыхтуецца святна, прысвечанае Шалейкай Арміі.
У парку правалі калектывныя дні аддачынку рабочыя завада затачны стайкоў, завада трактарны запасны частак, станкабудавальнага завада імя С. М. Кірэва, швейнага аб'яднання «Расцвет», скуранога завада імя Еўсцігнева, дынавага камбіната. Сабры добрага настроя — масавы арганізуець вяселья гульні, спарбортывы, конкурсы народных талентаў, спарбортывы, сілу і спрыт, танцы на снезе, карагоды вяхол вогніку.
Есць нямяла цікавага, павучальнага ў зімовай рабоце Гомельскага, Кобрынскага, Барысавскага і іншых парку культуры і аддачынку.

МЕДАЛІ ВЕТЭРАНАМ

На здымку ў іх вось гэты высокі сівы чалавек, што зараз атрымлівае медаль. На старым фота ён у вайсковай гімназіцы, з дэманамі шпаламі на патылках. Кандат Крапіва. Яго вершы і байкі, надрукаваныя ў гады вайнавага ліхалецця, білі ворага не горш за штык і кулю.
Не адразу пазнаў я на фатаграфіі і пэра Кастуса Кірэнку ў хударлявым юнаку ў пілоты і салдацкім шынялі. Здымак быў зроблены на фронце ў цяжкім зорак першым.
Успамінаю і іншыя фатаграфіі. Малады капітан на адрытку «Вілісе» — Аляксей Зырыцкі, удзельнік абароны Масквы... Купітан Аляксей Кулакоўскі з групай афіцэраў пад Сталінградам... Алесь Савіцкі з баявымі таварышамі па партызанскім атрыдзе... Маёр Папроў прыходзіць ля зруйнавага гараіста...
Франтывая рэгія, незабытая бацька пара. І зразумела, чаму з такім хваляваннем чытаць даўня вайны вершы Кандат Крапіва і Пятрэў Бройка, Максім Тэнк і Аляксей Зырыцкі, Алесь

МЕДАЛІ ВЕТЭРАНАМ

На здымку ў іх вось гэты высокі сівы чалавек, што зараз атрымлівае медаль. На старым фота ён у вайсковай гімназіцы, з дэманамі шпаламі на патылках. Кандат Крапіва. Яго вершы і байкі, надрукаваныя ў гады вайнавага ліхалецця, білі ворага не горш за штык і кулю.
Не адразу пазнаў я на фатаграфіі і пэра Кастуса Кірэнку ў хударлявым юнаку ў пілоты і салдацкім шынялі. Здымак быў зроблены на фронце ў цяжкім зорак першым.
Успамінаю і іншыя фатаграфіі. Малады капітан на адрытку «Вілісе» — Аляксей Зырыцкі, удзельнік абароны Масквы... Купітан Аляксей Кулакоўскі з групай афіцэраў пад Сталінградам... Алесь Савіцкі з баявымі таварышамі па партызанскім атрыдзе... Маёр Папроў прыходзіць ля зруйнавага гараіста...
Франтывая рэгія, незабытая бацька пара. І зразумела, чаму з такім хваляваннем чытаць даўня вайны вершы Кандат Крапіва і Пятрэў Бройка, Максім Тэнк і Аляксей Зырыцкі, Алесь

МЕДАЛІ ВЕТЭРАНАМ

Умела працуе з дзасцімі ў гэтыя дні Мінскі дзіцячы парк імя Горькага (дырэктар П. Якіменка). Школе фігурнага катання, якая працуе ў парку, зайздосцаць усё парк рэспублікі. І гэта не даўна, бо размах у горкаўскай шырокі; у школе займаецца больш трохсот хлопчыкоў і дзвухчлоў. Створана ў парку і група здарова, у якую ўваходзіць каля 200 дзасці ад дасці да дзвэцяці гадоў, шырокую вядомасць атрымаў дзіцячы шокматна-шашаны клуб.
У парку сістэматычна правадзіцца тэатралізаваны святна, карагоды на лёдзе. Цікавым было навагодняе святна «Сняжнічка». У час школьных канікулаў не зацікавілі пэсі і карагоды вяхол прыжынку-лі. Тут і сёння можна праехаць на санях, запрэжаных тройкай коней, то і... сабакамі — як на самай сапраўднай Поўначы.
Асабліва багата на ініцыятыву і выдумку мастацка-кіраўнік парку Людміла Пелідна і масавы Асталух. Дарчы, работу з дзасцімі іны не абмяжоўваюць толькі савесны тэатралізацыі, сфера ўплыву рабочыкоў парку распаўсюджваецца на мясціні домаўладніцкі, на падшэфную школу-інтэрнат у Савіцкім гарадку.
Пра дэкладны вопыт зімовай работы парку, якія актыўна ўключыліся ва Усеаюзнаю агляд, можна было б гаварыць і больш. Але тут варта сказаць і пра другое. Большасць парку ўсё яшчэ працуе зімово кепска. Бадай, галоўнай прычынай гэтага з'яўляецца слабая матэрыяльна-тэхнічная база. У Магілёве, напрыклад, гарадскі парк займае ўсяго каля трох гектараў, што не адпавядае патрабаванням. Засельніцтва абласнога цэнтру. Не першы год ідзе размова, каб хутэй асаціць Пятрэўскі лясавік, дзе можна па-сапраўднаму разгарнуць работу на працягу ўсяго года. Але «воз і сін-

МЕДАЛІ ВЕТЭРАНАМ

на таму. У гэтым немалая доля віны абласнога ўпраўлення культуры.
Усім слабая матэрыяльная база ў Маладзечанскім, Лідскім, Полацкім парках культуры і аддачынку. У гэтых парках вельмі мала крытых памішкінаў.
Але не трэба забываць яшчэ пра адну прычынку. Не ўсе кіраўнікі парку творча, з любоўю адносяцца да сваёй працы, працягваюць ініцыятыву і выдумку. Дарчы, калі ў парку усё танцавальна пляцоўка, то дастаткова расцягнуць бая, ак збярэцца моладзь. Для асабрытыва, для агалачкі прачытае яшчэ лекцыю ўрач. І вось ужо ў журнале дырэктара парку з'яўляецца адпаведны запіс: мерапрыемства праведзена! А зімой усё складанае. Каб людзі прайшлі ў парк зімой, патрэбна правіць значна больш ініцыятывы, выдумкі. Толькі па гэтых прычынах парку заціхнуў у Полацкі і іншых парках культуры і аддачынку.
У апошнія гады на базе лепшых парку праводзіліся семінары па палляшні кваліфікацыі іх дырэктараў. Такіх семінар будзе і сёлета. Акрамя гэтага, амаль усё дырэктары парку кожны год бываюць на семінарах у лепшых парках краіны. Але блда ў тым, што кантроль за дзейнасцю парку з боку абласных упраўленняў і гарадскіх аддзелаў культуры ажыцвяляецца недастаткова. І тоў, што людзі звысоўваюць на гэтых семінарах і аглядах, не прымяняюць у рабоце.
Надаўна Савет Міністраў СССР прыняў пастанову «Аб мерах па палляшні арганізацыі масавага аддачынку і культурнага абслугоўвання насельніцтва». Трэба спадзеецца, што абласныя ўпраўленні культуры працуюць неабходныя меры, каб пераключыць работу парку, уводзіць у вяхавічы канікаты з хатамініцыятам аб палляшні іх матэрыяльнай базы; і чым хутэй гэта будзе зроблена, тым лепш.

БЯЗМЕЖНАЯ ЛЮБОУ

ПІСЬМО З УКРАЇНИ

Беларуская песня спрадвеку папулярная на Украіне. Цяпер яна амаль кожны дзень гукае ў нас на канцэртных эстрадах і на радыё. Гэтай папулярнасці німаля садзейнічала культурная сувязь нашых народаў. Беларускія песні апаляравалі ўсё Украіна, калі з канцэртамі да нас прыходзілі такія славетныя творчыя калектывы, як Беларуская акадэмічная харавая капэла пад кіраўніцтвам Р. Шырмы, Беларускі народны хор на чале з Г. Цітовічам. Широкаму песеннаму тавамабмену спрыялі таксама заварыскія маладзёжныя сустрэчы, студэнцкія фестывалі.

У розных кутках украінскай зямлі жывуць і працуюць выхадцы з Беларусі. Яны таксама прапагандаюць роднае мелодыі, хоць часам і спяваюць іх ужо з украінскім акцэнтам.

Яшчэ ў трыццаці гады малады тады беларускі фалькларыст Г. Цітовіч разам з украінскім акадэмікам Філарэтам Калесякам запісаў народныя песні ў ваколіцах Луіцына на Палессі. Якім там, на украінска-беларускім пагранічжы, дзе часна пераплалася і перамяшалася беларуская і украінская народнасць двух народаў.

У Львоўскай дзяржаўнай кансерваторыі імя М. В. Лысенкі беларускія песні німаля папулярныя кандыдат мастацтвазнаўства дацэнт Міхаіла Антэка, на Івана-Франкоўшчыне і на Букавіне — заслужаны дзеяч мастацтва Украіны кампазітар Міхаіл Грышчын.

Песні беларускіх кампазітараў усё часцей уваходзяць у рэпертуар прафесійнальных і самадзейных мастацкіх калектываў Украіны. Студэнцкія хоры Львоўскага і Драгобыцкага педагагічных інстытутаў у розны час выканалі лірычныя песні «Ой, шуміць лісьце зялёнае», «А ў полі вярба», «Каліся чорна галка», «Там, каля кіліцы», «Прытуліся да дубочка», «Выкацілі каравой каплі Львоўскага Дома настаяцка (дырыжор Р. Какаціяла) прагучалі «Зорка Венявер», «Янка», «Мікіта», «Лявоніха», «Вечарынка». Закарпачскія народныя хоры пад кіраўніцтвам заслужанага артыста Украіны Міхаіла Крачка спявае песні «Ой, Нёман, ой, бяцка мой Нёман», «Хачела мяне маці замуж аддаць», «Там, на раллі», «А ў полі вярба нахіляецца». Песня «Ой, Нёман, ой, бяцка мой Нёман» гукае таксама і на канцэртах самадзейных хараў Стрыя, Моршына, Черткова, Тарнопалля і іншых гарадоў. У рэпертуары салістаў Івана-Франкоўскай абласной філармоніі Івана Каліччука, Лесі Чарнурук і Антона Януша народныя песні «Клопец пашанку падае», «Шостацкі», «Камуць лодзі жаніцца», а вакальны мужыцкі квартэт Гуцульскага народнага ансамбля песні і танца выконвае папулярную «Янку».

Зразумела, гэта толькі частка рэпертуарных звестак. Падкрэслім, што ўсе названыя вышэй творы выконваюцца па-беларуску. Яшчэ больш песень талянавітага беларускага народа папулярна ў краіне Шаўчэнка і Франкіо ў перададзена на украінскую мову.

Па ўсім шырокім Украіне крылатая беларуская песня знаходзіць бязмужную любоў. І някая гэта будзе найлепшая падзяка за тую шырокую любоў, якую адарочылі на Беларусь украінскія песні.

Сцяпан СТАЛЬМАШУК,
Міхаіла ШАЛАТА.

НА ПАЛОТНАХ МАСТАКАУ— СВЕТАГОРСК

У Гомельскім салон-магазіне адкрыта выстаўка твораў савецкіх мастакоў Беларускага наваўскага аўтару — М. Андыні, М. Бая, В. Баранава, М. Дануаева, С. Панізона, Г. Працішкіна, У. Юшпраха, А. Ярашэўскага, У. Ярашэўскага, І. Ярашэўскага. У экспазіцыі пераважаюць пейзажы і натюрмorts, апрацоўваюць свае сілы таксама ў тэматычнай карціне, партрце і хадзі гэтага іх работы на вывадзіцца завяршэнне (хутэй гэта збудзі), яны сведчаць, што аўтары хвалюе жыццё нашага сучасніка, прырода, мелодыі і фармы роднага горада.

«Светлагорск будучага» так называюць свае творы В. Баранава, прадаў, перад намі — новабудовы горада юнацтва: жывыя дамы, заводскія нарышкі.

Гарасціскіх пейзажаў Светлагорскіх захвалілі і У. Юшпраха («Міжгарэнь»), і С. Панізона («Светлагорскі агні»). Лірычны пейзажы займаюць асобна месца на выставі. Шырока, непасрэдна расказвае пра прыроду і вайну, прылічы на яго пейзажы «Вярніці на балочку», «Асенні лес» і вакалі, што напісаны ў адвадзінскай і душэўнай мадэлі аўтара.

На жаль, пра гэта не смяжам, калі знаёміцца з іншымі работамі такога плана. Г. Працішкіна ў «Мяснянай ночы», А. Ярашэўскага ў «Летнім дні», У. Юшпраха ў «Вестраным дні» больш за ўсё хадзі жадна пачаць. Але валодаючы лямі тэхнічнай мадэлі аўтара, А. ШЫПІЛАКОВ, г. Гомель.

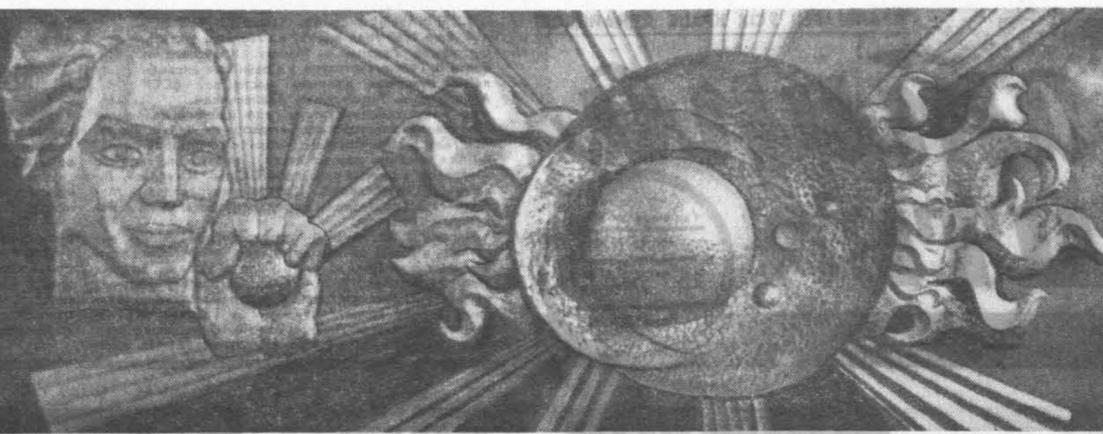
ФESTЫВАЛЬ ПОЛЬСКИХ П'ЕС

Усёла за фестывалем балгарскай драматургіі, Фестываль польскіх п'ес. Які паведаміў карэспанданту ТАСС наменскі начальнік Упраўлення тэатраў Міністэрства культуры СССР В. Я. Галодзіна, у гэтым тэатры адвадзінскай работнікі савецкіх мастакоў сцэны ўдзел.

Масквы, Ленінграда, іншых гарадоў і Расійскай Федэрацыі, Фестываль будзе праходзіць у два тэатры, апрацоўваюць некаторыя лепшыя пастаноўкі польскіх п'ес убаваць маскоўскіх гледач.

У ліку твораў, якімі цікавіцца работнікі савецкіх тэатраў, — п'есы Пасля фестывалю будзе праведзена творчая канферэнцыя, удзельнічаюць мастакоў польскай дзялянцы тэатра — абмяркуюць вынікі фестывалю, размяркуюць тэатральныя мастакоў будучы адвадзінска спецыяльнымі п'есамі.

Палірады фестывалю польскай драматургіі ў СССР, які праходзіць у 1965 годзе, а вялікай цікавасці быў сустракавацца гледачамі і адвадзінска роллю ў культурнай сувязі паміж дзяўца братамі іраінамі. Тады ў савецкіх тэатрах было пастаноўлена больш іх спэнтаней па п'есах польскай аўтараў і многіх з іх з поспехам ідуць да гэтага часу.

Адзі з кутноў Выстаўкі дасягненняў народнай гаспадаркі БССР—чаніна на медалі «Навука» мастакоў Ю. Любімава і С. Ларчанкі.

БЕЛАРУСЬ РАСКАЗВАЕ ПРА СЯБЕ

ВЫСТАўКА ДАСЯГНЕННЯў НАРОДНАЎ ГАСПАДАРКІ БССР—ХВАЛЮЮЧЫ РАСКАЗ ПРА ТОЕ, ЧЫМ СТАЛА БЕЛАРУСЬ ЗА 50 ГАДОў САВЕЦКАЎ УЛАДЫ.

ВЫСТАўКА ДАСЯГНЕННЯў НАРОДНАЎ ГАСПАДАРКІ БССР—ЦІКАВЫ ТВОР НОВАГА ВІДУ МАСТАЦТВА—МАСТАЦТВА ЭКСПА-ЦЫЎ.

На тэрыторыі Беларусі такіх выставак яшчэ не было. І ўсё-такі яна мае папярэдніц. Дзве такія выстаўкі, праўда, зраку мяшняга мастакоў, расказвалі не так даўно пра нашу рэспубліку на міжнародных кірмашах у Лейпцыгу і Палоўдзе.

Выстаўкі ў Германіі і Балгарыі таксама былі «сінтэтычнымі». Іх аўтарамі былі мастакі і кінематографісты, пісьменнікі і архітэктары. Цэнтральная ж брыгада, спеасаблівы калектыв «Галоўны рэжысёр», складалася ў асноўным з работнікаў маладога праектнага інстытута «Белгіпрагадаль» на чале з дырэктарам заслужаным архітэктарам Беларусі Валеме-анам Аладавым. Называць яшчэ ў гэтай брыгадзе галоўнага мастака Івана Маслана, архітэктара Леаніда Мельніка, Віктара Ласкава, Міхаіла Ткачука, Сяргея Неумывікіна, Яўгена Цітовіча, мастака Яфіма Вайсманна.

Перш-наперш трэба адзначыць галоўную вартасць прапанаванай ім практыка Беларускай ВДНГ: аўтарскаму калектыву на абмежаванай малой плошчы ўдалося стварыць эмацыянальны, лаканічны і выразны вобраз нашай рэспублікі.

Экспанатаў — прэтым самых разнастайных — можна было налічаць сюды і значна болей: кожны невялічкі раздзел можна было разгарнуць на куды большую плошчу. Аўтары ад гэтага адмовіліся — вялікая колькасць экспанатаў стала б толькі гледча, не памагачы, а перашкаджаючы стварэнню яснага і дакладнага ўяўлення пра Беларусь. З бяжэжымі колькасці экспазіцыянага матэрыяла было адабрана самае выразнае і характэрнае. Аўтары працавалі ў лаканічнай, стрыманай манеры, яны «елі» вобраз скіпкі і красамоўнымі мазкамі. Імяненне да вобраза гаспадаркі дасягненняў рэспублікі адвадзінска ў кожным асобным боце, у творах ману-ментальнага мастацтва, у агуль-наму эмацыянальным гучанні, нават у самабудове экспазіцыі.

Цэнтральная частка залы — першы эмацыянальны «удар». Высокая светлая прастора з «пучкай» на прэдыднім плане, магутныя стаянкі, картай Беларусі і вітражом на заднім — нбы вобраз самой Беларусі, яе магутна індустрыя. Потым ува-ва і скарывае ў асобны раздзел. «Пучка» займае не болей трох дзясяткаў квадратных метраў. І там не менш «гучыць» пераканаўча і пэўна. Чутарылыя дрэвы, матурыя зялёны і птушак. Эмацыянальнае ўздзяніе ўзмацняе фон, тыповы беларускі лес, авіты смуглою.

Потым мы ходзім з аддзела ў аддзел, бачым сябе ў тэлевіза-ры, глядзім кінафільмы ў значнай хадцы на курныя ножка, слухаем радыётлумачэнні, на-зіраем за работай дзеючых ма-кетуў складаных аргатаў, дзімімся аптычным эфектам. Гук, святло, фатаграфія, німа, мастацкі творы ўдзельнічаюць, завадзюць, садзейнічаюць во-разнаму ўспрыманню матэрыя-лу.

Адразу адвадзінска — гэта не проста сума экспанатаў, звест-ных з розных мясцін рэспублікі. Гэта — архітэктурна, адліта з манументальным мастацтвам, фатаграфіяй, музыкой, словам, эфектамі святла. Тэхніка арга-нічна спалучаецца з вітражом,

скампанаваная ў выразны прыгожы кампазіцыі, гарманічна па слуху, масах, колеры. Міма-ходзь можна адзначыць, што мастакі-афарміцелі вітрын могуць тут шмат чаму павучыцца. Але аўтары выстаўкі дабіліся большага, чым проста прыгожай выкладкі тавараў. Яны ў прэ-ым час памятаюць аб таловым прызначэнні выстаўкі. Восі пас-ля адліта будучыня матэрыя-лаў вы трапляеце ў архітэктур-ны аддзел. Лагічна? Лагічна! На сцяне — доўгі рады фота-адвадзінска: мы бачым давадана будучыня гарадоў і вёсак. Руны, што пакінулі пасля акупа-цыі нямецка-фашысцкія захоп-нікі. Высокі пафас адраджэн-ня. Поірк направа — і вы ні-бы трапляеце ў вятры дамоў, што бычылі на фотаздымаках і макетах — бохсы-пакоі абстаў-лены мэбляй, спрактаванай бел-ларускімі архітэктарамі і мас-такамі.

Калі беларускі халадзільнік-наўзнарок расказвае, як іх робіць у Мінску і рамантуюць. Прадучыця Гомельскага ка-белянага заводу прадстаўлена ў выглядзе тэлевізійнай антэны — адразу відаць, што гэтая пра-дукцыя жыццявядуца ў радзётна-ніцы. У вялікі расказ пра абслу-гоўванне населення раагорта-вацця фотаматаў і аддзела харчовай прамысловасці. Такіх удальч мясцін на выстаўцы многа, і яны паказваюць прад-нае ўражанне. Экспанаты ажы-ваюць, уступаюць у «кантакт» з наведвальнікамі, агітуюць!

Некаторыя з раздзелаў аформлены проста здорава. Ін-шыя — слабей. Многія экспа-наты яшчэ не набылі «свой го-лас». Леппай магла б быць сі-стэма экспанавання графічнага тлумачальнага матэрыяла, бо пакуль што неахайны, з дроб-ным шрыфтам шыльдак, па-стаўлены проста на падлогу, псуецца агульнае ўражанне. Вар-та, відаць, назваць аўтараў ма-нументальных і дэкаратыўных работ, галоўных і стваральных выстаўкі. Трэба разумна раз-меркаваць па ўсіх раздзелах кі-наўзнарок (сёння яны сканіза-ваны толькі ў галоўным не-фе залы), ліквідаваць выпадкі несудадзіннага матэрыяла (так, на фоне гадзіннікавага заводу чамусьці стаяць халадзільнік, на фоне заводу халадзільнік — кінаапаратура, а выдатная чаніна па медалі «Навука» ма-стакоў Юрыя Любімава і Стан-іслава Ларчанкі апынулася ў раздзеле прыродных багаццяў рэспублікі).

І ёсць адна рэч, якая проста выклікае недаумленне. Гэта — міжведчасныя бар'еры, пера-адзінска яны аўтарам выстаўкі анавалася, відаць, не пад слух. Адзёне дэманструецца чамусь-ці ў двух месцах, бо яго экспа-нуюць Міністэрства бытавога аб-слугоўвання і Міністэрства лёг-кай прамысловасці. Сувеніры аддзельны ад экспанатаў народ-най творчасці. Музыка трапіла не ў аддзел мастацтва, а тупіла-ка калі раздзела навукі. Непра-рыццельна вялікую плошчу заняла выстаўка Дзяржаўнага Камітэта Савета Міністраў БССР па друку. У той жа час транспарт, сувязь і іншыя вялі-кія галіны народнай гаспадаркі а-дзельна не прадстаўлены. Няма карцін і скульптур, якія з'яў-ляюцца здабыткамі беларускага выдзельнага мастацтва. Слов-ам, падумаць кіраўнікам выс-таўкі ёсць аб чым.

Віктар ГОВАР.

МАЛАДОСЦЬ і натхненне... Гэ-тымі словамі характэрна-валі мы дэют у 1960 го-дзе ў першай Філарэ ў оперы «Севільскі цырульнік» спева-ка, які цяпер вядомы як за-служаны артыст БССР Аркадзь Саўчанка. З'яўленне кожнага ці-кавага актёра на опернай сцэне радзе і слухачоў, і нас, творчых работнікаў. Заўсёды ірадыявее спадзяванне ўбачыць у новым са-лісце яркую і самабытную арт-ыстычную індывідуальнасць. Ар-кадзь Саўчанка, на маю думку, мае ў сваім таленце тыя якасці, якія могуць сфарміраваць з яго яркага талента індывідуальнасць.

Спачатку я прадстаўлю яго чы-тачам.

Нарадзіўся Аркадзь на Віцеб-шчыне ў 1936 годзе. Васыміга-дым хлопчыкам Аркадзь разам з маці і братам Толькам выступаў у Оршы на аглядзе мастацкай сама-дзейнасці пакарова каманда (маці прадэставала байдом пакарав дру-жыні). Адсюль і пачалася тая дарога, па якой Аркадзь прыйшоў у оперны тэатр.

Дэсяцігодку прыйшлося занан-

Разам з усім калектывам опер-нага тэатра Аркадзь Саўчанка спяваў на сцэне Крамлёўскага Па-лаца з'ездзі. Яму давалася таісе-ма выступаць на оперных сцэнах Савралоўска, Новасібірска, Таш-кента, Ленінграда, Вілніуса, Кі-шыніва. Некалькі разоў спявак выязджаў і за межы нашай Радзі-мы, быў у Германскай Дэмакрат-ычнай Рэспубліцы, удзельнічаў у Днях Беларускай культуры ў Манголіі, прадстаўляў беларускае мастацтва ў Манрэалі.

А зусім нядаўна адбылася такая падзея — Аркадзь запарсілі прэ-спяваць у оперы «Травіята» ў рыжскім оперным тэатры. Гэта быў незвычайны вечар. У зале с-дзела маці, а на сцэне спявалі два-ле сыны: парты Альфрэда і Жэр-мона выконвалі саліст рыжскай оперы Анатоль Саўчанка і Аркадзь Саўчанка.

Наперадзе ў маладога опорага спевака Аркадзя Саўчанкі ўста-лява, штодзённая праца над тэат-рам больш складаных вобразоў і багатым оперным рэпертуару. Для выканання парты Дзімана і Рыгалега, аб чым звычайна ма-

чаць у Рызе, куды пасля вайны перавяла ўсе. Узяць нас Аркадзь не пакідаў заняткаў у школьнай самадзейнасці і многа выступав. Неўзабаве ён, удзельнік мастацкай самадзейнасці Ржыскага клуба чыгуначнікаў, трапіла на агляд, прысвечаны Усеаюнаму клубу чыгуначнікаў. Гэтая падзея ў Маскву многае змяніла ў яго жыцці.

Раней аб вучобе ў Маскоўскай кансерваторыі нават і думаць было страшна, але любоў да музыкі, да спеваў была мацней за ўсё. Ён рашыўся. Пасля трох уступных ту-раў у Маскоўскай кансерваторыі Аркадзь быў залічаны на падрых-тоўку курс. Першы крок зробле-ны. Цяпер яго чакалі гады ўпа-равай працы, і тут яго німаля да-памагалі вядомыя савецкія спе-вакі, народныя артысты І. Любіма-ка, С. Мігай і А. Батурын.

Спраўдзіліся вядомыя золь-насці адрылі Аркадзь магчы-насць вельмі рана пачаць працу ў опернай студыі Маскоўскай кан-серваторыі. За тры гады вучобы ён падрыхтаваў і выканаў парты Ананія, Фігара, Жармона і іншыя. Неўзабаве Аркадзь Саўчанка дэ-бютаваў на сцэне Беларускага тэатра оперы і балета. Ён выкон-ваў партыю Фігара ў оперы «Севільскі цырульнік». Збылася марна. Ён стаў салістам оперы. Ра-дасць была дваякая — ён вярнуў-ся ў родную Беларусь.

З той пары прайшоў восем га-доў. Спета німаля партыі, і як у кожнага спевака, у Аркадзя ёсць любімыя ролі. Першыя з іх — Фі-гара, Яго герой жыць, яркі, тэм-пераменты, вынаходлівы. «Он плут ізрайдый», але «плуты, які прыдывівае гледаць.

Да любімых артыстамі напе-жыць і вобраз Ананія. На леп-шых прадстаўленнях спектакляў славетны герой выглядае ў выка-нанні Аркадзя Саўчанкі высока-родным «франтам». Ён эмацыя-нальны і стрыманы, фаназысты і разбурлены... Цудоўныя сцэны-ныя дэдацыі, якія дарым жаку-чы, залежыць не ад актёра, — на-тое і яна, матушка-прырода! — пэ-майтэрскаму выкарыстоўваюцца ім і дэпамагюць ствараць скла-даны вобраз.

Удана спевак — і парты Мар-селя ў оперы Пучыні «Бгеама». Яго Марсель — тыповы прадстаў-нік персідскай багемы, жывы, энеміне трохі лёгкадумны і разам з тым не паабудзіны вялікіх на-лывечых пануаў — сапраўдны сяр-аб, сумленны, смелы, верны.

З бласкам вядзе спявак пар-тыю Эскамілья ў оперы Біза «Кар-мен». У складаных куплетках Та-рэдора яго голас гучыць роўна, ярка, прыгожа ва ўсіх рэгістрах.

Ім плаваць, калюць і нават насіць дрывы ў сярэдзінку.

Занеў і я пару разоў. На стэлажах ля класуў стала ліха вядзе колны зброі, пахадзіла сюд-туду фрыц з аўтаматам. Частка калідора была адвадзінска неабавязнымі дошкамі. У дзір-дзіравах было відаць яшчэ адзін вартвы. Туды не пусkali. А Тая ўлезла ў такі давер, што спакойна прыбрала пасуду ў класе — сал-дацкай сталовай і ў афіцэрскай — былім на-стаўніцкім пакоі, шыгала і ў тую дзірку-дзіверы.

Я не ведаў, чаго тырчыць каля школы Сі-пэча. За гэтымі дзмі можна было сто разоў ўлі-чыць усю зброю. Проста не хоча, мабыць, ад-сваёй Таныкі адстаць ні на крок.

Прышлі створем немцы з клуба — на аб-лім доўга штосці, пагавіўшы на «смірна», га-варыў капітан са школы.

Я чакаў Петруся, наб іці дадому, і ў гэты час у калідоры школы пачуўся ўскрык, шум, тупот ног. На ганку выкінуўся з перакошаным гварам і вытрапанымі вацма Петруся. Хі-стараўся. Ён ступіў некалькі крокаў да нас і асунуўся ў снер.

Мы сшыпанулі да яго. Выбегла са школы з вядром і Тая. расчурхала нас у бакі, уклечы-ла ля хлопца і стала класі яма на скроні і лоб снер.

Петруся апрытомеў, расплюшчыў вочы. Мы паднялі яго з зямлі. З дзірчак вука на шыаць цёк струменчыч крывы. Хлапчына гля-дзёў на нас няўжыма.

— Я бачыла... Пейя спыніўся ля кулямёта... А вартваў азад падкраўся і яні жадне кулям-а на вука... — гаварыла Тая і выкірала кроў навалачка. Голас яе зрываўся на гарачыны, з прысвістам шэпц.

— Форт! — раптам рабнуў азад, вырашы на ганку, вартваў... Шнэль, шнэль! — і паказаў аўтаматам ад школы.

Калі яшчэ праз дзень я ўсё-такі прыйшоў пад школу, то не пазнаў яе. Драўляны буды-нак, падоны на літару «П», зобляк, сшаару, уцяіся ў зямлю. Над ганкамі, што былі на ножках «П», маляліся сідзі з фашысцкімі знакамі. А ярка жа на тых месцах да 1-га верасія вышывалі чырвоныя палотны — «Клі-ласка!» Прыступілі ганка святлілі тады зала-

Заканчэнне. Пачатак у №11, 12, 13.

цістай жаўцінай — гэтак бабка Настуся выш-порула іх з чырмам. А цяпер намерала столь-ні броду, што ногі можна было паламаць.

Упоруваў з першым ганкам быў прыбу-даваны доўгі дагаты хляччук. Туды часта забгалі немцы, выходзілі, зашпільвалі, пад-правалялі. А я ўсё не мог зразумець, што гэта і для чаго.

Прыбырліно пабудавалі... — растума-чыў мяне Петруся... — Хы, і знайшоў быў у калі-дору чыку бланкіну з вышывай — фарбай — не-вымазалі да канца. Дык заскочыў у прыбы-ральню — і на бар'ер. Усё чыстенька з блан-шыным выскраб. А яны голымі садзіліся... От было рогату і крыку! Лаялася: «Дуне вецері! Дуне вецері!»

Міль Петруся... Ён хадзіў усцешыць мяне сваім расказам. А стала так горка і балоча за школу, што хоч крывам крычы. Горш і не прыдумаш, каб так апатагіць...

У сярэдзіне літары «П», ярка на бутрыні, дзе летам рабілі вялікамоўны зорку-клубоў, стала кухня. Валался дрывы, іскія скрын-кі і паперні з-пад прадуктаў, трэскі.

«Донэр вецері» — скажонал нямецкая лаян-ка.

